

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

«Затверджую»

декан факультету педагогіки,  
психології та соціальної роботи  
Тетяна

\_\_\_\_\_

ФЕДІРЧИК

\_\_\_\_\_ 2020 року

ПРОГРАМА  
АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань – 23 «Соціальна робота»

Спеціальності 231 «Соціальна робота»

Освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка

Схвалено на засіданні

кафедри педагогіки та соціальної роботи,

протокол № \_\_ від \_\_\_\_\_ 2020 р.

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестації здобувачів вищої освіти підготовлено відповідно до галузевих стандартів вищої освіти, що регламентують зміст освітньо-професійної програми та засобів діагностики якості підготовки бакалавра в галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота».

Мета атестації здобувачів вищої освіти – оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння освітньо-професійної програми підготовки фахівця на відповідність першому (бакалаврському) рівню вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Комплексний екзамен повинен засвідчити, що випускник оволодів необхідними теоретичними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах; вміє систематизувати теоретичні знання і практичні навички, отримані за весь період навчання; вільно володіє методиками теоретичного дослідження при розв'язанні конкретних задач з різних предметних областей; вміє працювати на рівні сучасних інформаційних технологій; готовий до самостійного аналізу та викладу матеріалу; вміє аналізувати, досліджувати проблему (задачу) за допомогою нових методів; вміє захищати свої знання перед Екзаменаційною комісією.

Комплексний екзамен проводиться як підсумкова перевірка знань та умінь з професійно-орієнтованих дисциплін.

Програма комплексного екзамену містить питання нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки:

- Прикладні методики інклюзивного навчання
- Соціальна робота в закладах освіти
- Основи супервізії
- Методика соціально-виховної роботи
- Корекційна педагогіка

Екзаменаційний білет містить 4 завдання: 1, 2- питання теоретичного змісту, 3- питання аналітико-проектувального характеру, розв'язування соціально-педагогічної ситуації, оцінка проблеми та шляхи її вирішення, 4-е – тест з 25 питань.

Відповідь студентів на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється у 25 балів, загальна максимальна кількість балів на всі питання білету – 100.

Результати складання екзамену визначаються за шкалою ECTS і переводяться у національну шкалу оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

## ЗМІСТ ПРОГРАМИ

### Прикладні методики інклюзивного навчання

Становлення і розвиток освітньої інтеграції за кордоном та в Україні. Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб з психофізичними порушеннями. Досвід упровадження інклюзивного навчання в різних країнах світу. Особливості розвитку спеціальної освіти та інклюзивного навчання в Україні. Сучасний стан спеціальної освіти та інклюзивного навчання в Україні. Характеристика змісту основних нормативних документів з організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. «Положення про інклюзивно-ресурсний центр» (2017 р.) його завдання, організаційно-управлінська структура та види послуг дітям з особливими потребами. Характеристика особистісно орієнтовану модель навчання інклюзивної освіти. Аналіз ролі та участь батьків в інклюзивному навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Диференційоване викладання – важлива складова інклюзивного навчання. Аналіз психолого-педагогічних особливостей розвитку дитини з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Які нормативні документи декларують їх навчання в інклюзивних класах. Аналіз психолого-педагогічних особливостей розвитку дитини з аутизмом. Нормативні документи, які декларують їх навчання в інклюзивних класах. Аналіз стратегії поведінкової терапії з дітьми з особливими потребами. Аналіз стратегії викладання в інклюзивному навчанні. Аналіз методичних засади використання стратегії «Диференційованої інструкції» в інклюзивному навчанні. Методичні засади використання стратегії «Навчання без помилок» в інклюзивному навчанні. Методичні підходи до використання методу взаємного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

### Рекомендовані джерела

#### Основна (базова):

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Н.М. Дятленко, Н.З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського.- К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с. – Режим доступу:  
[http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Assist\\_teacher\\_4\\_All\\_print.pdf](http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Assist_teacher_4_All_print.pdf)
2. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Депплер, Девід Харві; пер. з англ. [Електронний ресурс]. – К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с. – Режим доступу:  
<http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/37/>
3. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»)  
<http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/22/>
4. Мартинчук О.В. Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної

діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища : монографія /  
О. В. Мартинчук. – К.: Вид-во учбової літератури, 2018. – 420 с. (на кафедрі)  
5. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / За  
заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – 307 с. – (Серія «Інклюзивна  
освіта»). – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/17/>

Додаткова:

1. Байда Л.Ю. Інвалідність та суспільство:[навч.-метод. посіб.] / Л.Ю. Байда, О.В. Красюкова-Еннс, С.Ю. Буров та ін. / За заг. ред. Л.Ю. Байди, О.В. Красюкової-Еннс. – К., 2012. – 216 с.
2. Данілавічутє Е.А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: [навч.-метод. посіб.] / Е.А. Данілавічутє, С.В. Літовченко / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
3. Єфімова С.М. Лідерство та інклюзивна освіта: [навч.-метод. посіб.] / С.М. Єфімова, С.В. Королюк / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. – 164 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Індекс інклюзії : розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл : посіб. / Тоні Бут; пер. з англ. – К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 190 с.
9. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
10. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
11. Мартинчук О.В. Діти з особливими освітніми потребами / Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
13. Мартинчук О.В. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання / О.В. Мартинчук // Актуальні питання колекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т./ за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова, 1 (7). – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 260- 80. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/14335/>
14. Мартинчук О.В. Інклюзивна освіта: освітологічний контекст /О.В. Мартинчук // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (3). – Миколаїв, 2016. – С. 146-

150. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/15260/>
16. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навч.-метод. посібник / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – 163 с.
18. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]/ – 2016. – Режим доступу до ресурсу :<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainskakolacompressed.pdf>
19. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / [Н. З. Софій, О. В. Онопрієнко, Ю. М. Найда та ін.; за заг. ред. Н. М. Бібік]. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
20. Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-zosoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html>
21. Постанова КМУ від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр». – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-zosoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html>
22. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти / Наказ МОН України від 08.06.2018 р. № 609
23. Про освіту / Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/>

## Основи супервізії

Супервізія в соціальній роботі: основні підходи та принципи. Початок роботи супервізора: контракти та межі. Супервізорські відносини. Супервізорські стилі, фокуси та форми. Супервізорські моделі. Групова супервізія. Фактори супервізії. Професійний розвиток супервізора. Навчання та розвиток у супервізії соціальної роботи. Процес становлення супервізора. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму. Вплив супервізора на результат супервізії. Супервізія як засіб запобігання професійному вигоранню соціальних працівників. Реалізація функцій управління, підтримки та навчання в процесі супервізії. Рефлексія в супервізії. Особливості структурування супервізорської сесії. Системи, що відображають змістовне фокусування в процесі супервізії.

Вимоги до супервізора та його завдання. Модель змістовного фокусування супервізії А. Брауна та А. Боурна. Шестифокусна модель супервізії Е. Уільямса.

Супервізія як соціальний інститут. Потреби організації у впровадженні практики супервізії для своїх працівників. Супервізія в соціальній роботі: основні підходи та принципи. Початок роботи супервізора: контракти та межі. Супервізорські відносини. Супервізорські стилі, фокуси та форми. Супервізорські моделі. Групова супервізія. Фактори супервізії. Професійний розвиток супервізора. Навчання та розвиток у супервізії соціальної роботи. Процес становлення супервізора. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму. Вплив супервізора на результат супервізії.

### Рекомендована література

#### 7.1. Базова (основна)

1. Браун А. Супервізор у соціальній роботі: Супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах / А. Браун, А. Боурн ; [пер. з англ. Т. Семигіної]. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2003. – 240 с.
2. Будник А. П. Супервізія і кураторство в соціальних службах: Роздуми про запровадження нових форм підвищення якості послуг / А. П. Будник // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2003. — № 1. – С. 11 – 13.
3. Булюбаш І. Д. Основи супервізії в гештальт-терапії / І. Д. Булюбаш. – М. : Изд-во Інститута Психотерапії, 2003. – 223 с.
4. Бурцева Е. Размышляя о супервізії / Е. Бурцева // Гештальт – 2000 : сб. м-в Московского Гештальт - Института, 2000. – С. 59 – 70.
5. Винер Дж. Супервізія супервізора. Практика в пошуку теорії / Дж. Винер, Р. Майзен, Дж. Дакхэм. – М. : «Когито-Центр», 2006. – 360 с.
6. Кулаков С. А. Супервізія в психотерапії. Учебное пособие для супервізорів и психотерапевтов. – СПб., 2004. – 258 с.
7. Супервізія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І. В. Ушакова. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – 228 с.
8. Уильямс Э. Вы – супервізор: Шестифокусная модель, роли и техники в супервізії. – М.: Класс, 2001. – 215 с.
9. Хоукинс П., Шохет Р. Супервізія. Индивидуальный, групповой и организационный подходы / П. Хоукинс, Р. Шохет. – СПб. : Речь, 2002. – 352 с.

#### 7.2. Допоміжна

1. Витакер Д. С. Группа как инструмент психологической помощи / Д. С. Витакер. – М. : Независимая фирма «Класс», 2000.
2. Гронский А. Дидактическая модель работы с групповым процессом / А. Гронский, Т. Пушкина // Российский гештальт. – Новосибирск, 2001. – С. 57–79.
3. Кори Дж. Техники групповой психотерапии / Дж. Кори и др. – СПб:

Питер, 2001. – 320 с.

4. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии / И. Ялом. – СПб: Питер, 2000. – 576 с.

5. Куттер П. Элементы групповой терапии / П. Куттер. – СПб : Питер, 1998. – 198 с.

6. Малкіна- Пих І. Г. Психологічна допомога в кризових ситуаціях – М. : Изд-во Ексмо, 2005. – 960 с.

7. Ормонт Л. Групповая психотерапия: от теории к практике / Л. Ормонт. – Т. 2. – СПб. : Изд-во РАН, 1998. – 124 с.

8. Психология социальной работы. Учебник. 2-е издание / Под ред. М.А.Гулиной. – СПб. : Питер, 2010. – 384 с.

#### 8. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

2. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>

3. Наукова періодика України / Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbu.gov.ua/portal/>

4. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Архів номерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ligasocial.org.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=74&Itemid=16](http://ligasocial.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=16)

5. Українські підручники онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pidruchniki.ws>

6. International Federation of Social Workers [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ifsw.org>

#### Методика соціально-виховної роботи

Сутність, зміст та функції соціального виховання. Структура, завдання та принципи соціального виховання. Фактори соціального виховання. Напрями та умови соціального виховання. Рівні соціального виховання. Підходи у соціальному вихованні. Підходи до визначення поняття «метод», «метод виховання», «метод соціального виховання», «метод соціально-виховної роботи». Основні підходи до класифікації методів соціального виховання. Характеристика основних груп методів соціального виховання. Класифікація методів соціально-виховної роботи. Сфери застосування соціологічних методів (анкетування, інтерв'ю тощо) у соціально-педагогічній роботі. Види анкет та інтерв'ю. Типи запитань, які можуть складати текст анкети чи зміст інтерв'ю. Особливості використання психологічних методів (спостереження, тести, опитувальники, проєктивні методи тощо) у професійній діяльності соціального

педагога. Загальна характеристика основних психологічних методів та методика їх застосування. Соціологічні та психологічні методи у діяльності соціального педагога. Сутність соціально-економічних методів. Натуральна та грошова допомога, пільги, одноразові виплати, компенсації, патронаж та побутове обслуговування, моральне заохочення, санкції. Організаційно-розпорядчі методи у діяльності соціального педагога. Регламентування, нормування, інструктування, підбір та розстановка кадрів праці. Якості та знання менеджера соціального проекту; метод вимог, критика та самокритика, контроль, перевірка виконання. Методи формування свідомості особистості: бесіда, приклад, методи дискусійного характеру (дискусія, диспут, полеміка, софістика, евристика), лекція, переконання та навіювання. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки: привчання, тренування, прогнозування (перспективні лінії), громадська думка, вимога (пряма та непряма). Методи стимулювання діяльності: гра, змагання, заохочення, покарання. Методи самовиховання: самопізнання, само ставлення, саморегуляція. Метод «рівний-рівному». Методичні особливості, сфери застосування. Метод соціальної вуличної роботи у діяльності соціального педагога. Діти вулиці як основний суб'єкт застосування методу. Методичні особливості. Аналіз соціуму як один із провідних методів у діяльності соціального педагога при роботі в громаді.

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна:

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія / Безпалько О. В. – К. : Наук, світ, 2006. – 363 с.
2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Безпалько О. В. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
3. Бондаренко Г. Методи роботи соціального педагога: підручник для соціальних педагогів. – К.: Редакції загальнопед. газет, 2014. – 96 с.
4. Василькова Т. А. Социальная педагогика : учеб. пособ. / Т. А. Василькова, Ю. В. Василькова – М. : КНОРУС, 2010. – 240 с.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : посібник / Орбан-Лембрик Л. Е. – К. : Академвидав, 2003. – 448 с.
7. Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти : [навч.-метод. посіб.] / С. О.Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.



8. Соціальна педагогіка: навч. посіб. / за ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2013. – 312 с.

#### Додаткова

1. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студ. вищ. навч. закладів / Волкова Н. П. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
2. Голованова Н. Ф. Социализация и воспитание ребенка : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / Голованова Н. Ф. – СПб. : Речь, 2004. – 272 с.
3. Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота : терм.-понятійн. слов. / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасюк. – К. : МАУП, 2005. – 560 с.
4. Зимівець Н. В. Соціально-педагогічні технології формування відповідального ставлення до здоров'я в учнівській молоді: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Зимівець Наталія Володимирівна. – Луганськ, 2008. – 247 с.

#### Корекційна педагогіка

Поняття про корекційну педагогіку. Об'єкт, предмет і завдання корекційної педагогіки. Категорії корекційної педагогіки. Принципи корекційно-педагогічної діяльності. Сутність корекційно-педагогічної діяльності. Галузі корекційної педагогіки. Взаємозв'язок корекційної педагогіки з іншими галузями знань. Методологічні основи корекційної педагогіки. Основні етапи у розвитку підходів до виховання і навчання аномальних дітей у історії розвитку людської цивілізації. Етапи сучасного розвитку корекційної педагогіки. Види порушень психофізичного розвитку та їх основні причини. Сутність та класифікація порушень психофізичного розвитку. Причини порушень психофізичного розвитку. Закономірності аномального розвитку дитини. Інклюзивне навчання як шлях забезпечення навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітньому просторі. Нормативно-правове підґрунтя інклюзивної освіти. Поняття про інклюзію. Інклюзивна освіта: її суть, мета та основні завдання. Обґрунтування доцільності інклюзивної освіти. Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні. Особливості психолого-педагогічного та соціально-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку в освітньому закладі. Поняття про психолого-педагогічний та соціально-педагогічний супровід. Специфіка планування, організації та проведення психолого-педагогічного (соціально-педагогічного) супроводу. Документація, що ведеться при психолого-педагогічному (соціально-педагогічному) супроводі учня. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях зору. Основні види порушень зору та їх причини. Пристосування дітей з порушеннями функціонування зорового аналізатора до життя у відкритому суспільстві. Корекційно-педагогічна робота з дітьми з порушеннями зору. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях мовлення. Основні форми і види порушень мовлення. Норма і патологія у розвитку мовлення. Класифікація порушень мовлення. Корекційно-педагогічна робота з дітьми-логопатами. Особливості

розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях рухової сфери. Основні види порушень рухової функції. Клінічна характеристика дітей з церебральним паралічем. Причини ДЦП. Особливості розвитку рухового апарату у дітей з ЦП. Форми ДЦП. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи при порушеннях рухової функції.

### Рекомендована література

#### Базова:

1. Алфьорова Г.В. Нові підходи до корекційно-розвиваючої роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я // Дефектологія. - 2001. - № 3. - С. 10-17.
2. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання)/А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола. – К.,2002.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник. – К., 2003. – 140с.
4. Виховання дітей з особливими потребами в сім'ї. – К., 1998. – с. 63-66.
5. Вовканич А.С., Трач В.М., Тупайло Г.В. Програма підготовки спеціалістів-реабілітологів / Інвалід і суспільство: проблеми інтеграції. – К.: А.Л.Д., 1995.- 38с.
6. Іванова І.Б. Діти з особливими потребами: проблема термінологічного визначення // Дефектологія.– 1999.–№1.– С.2-7.
7. Іванова І.Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів. - К.: Логос, 2000. – 87с.
8. Інвалід і суспільство: проблеми інтеграції. — К.: АЛД, 1995. — 112 с.
9. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю : Навчально-методичний посібник. – К., : УДЦССМ, 2001.
- 10.Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлебик С.Р. Соціальна педагогіка. –К.: ІЗМН, 1997.
- 11.Коваль Л.Г., Зверева І.Д. , Хлебик С.Р. Соціально-педагогічна підтримка дітей з різними соціальними та фізичними аномаліями/Соціальна педагогіка. Соціальна робота. [Навчальний посібник]. - К.: ІЗМН., - 1997.
- 12.Комарова Н.М., Левін Р.Я., Вакуленко О.В. Інвалідність як соціальна проблема сучасного українського суспільства. // Український соціум. - 2003. - № 1 (2). - С. 38-45.
- 13.Конвенція ООН про права дитини. — К. — ЮНІСЕФ, 2003.
- 14.Кравченко Р.І. Соціальна робота з розумово відсталими людьми: Навчальний посібник. – К., 2001.
- 15.Липа В.А. Основи корекційної педагогіки: навчальний посібник. - Слав'янськ 2000
- 16.Пенішкевич Д.І., Тимчук Л.І. Соціальна педагогіка: Модульна технологія навчального курсу. Навчальний посібник / Д.І.Пенішкевич, Л.І.Тимчук – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 496с.
- 17.Подласый И.П. курс лекцій по коррекционной педагогике – М.- 2003

18. Поляк О.В. Проблеми соціальної реабілітації осіб з обмеженою дієдатністю - "духовна реабілітація" / О. Поляк // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : збірник наукових праць. - К. : Університет "Україна", 2004. - 448 с.
19. Сводіна В.М. Інтегроване виховання школярів з обмеженими можливостями здоров'я // Дефектологія. - 1998. - № 6. - С. 31-39
20. Синьов В.М., Коберник Т.М. Основи дефектології. – К.: Вища школа, 1994.
21. Сім'я та проблеми дитячої інвалідності // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Міжнародними дню інвалідів та Всеєвропейському тижню артизму. — Донецьк. — 25-28 листопада. — 1997. — 40 с.
22. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / За заг. ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. — К.: УДЦССМ, 2000.
23. Соціальна педагогіка. Навчальний посібник / За ред. Капської А.Й. –К., 2000.
24. Социальная педагогика: Курс лекций / Под ред. М.А. Галагузовой –М., 2000.
25. Соціальна реабілітація молоді з обмеженою дієдатністю / За заг.ред. Пінчук І.М., Толстоухової С.В.– К.: УДЦССМ, 2000.
26. Соціальна робота: технологічний аспект. / За ред.. А.Й.Капської. – К., 2004.
27. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями (навчально-методичний посібник). – К.: ДЦССМ, 2003. – 168с.
28. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями. – К.,2003.
29. Технології соціально педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. А.Й. Капської. – К., 2000.

Допоміжна:

1. Жмир В., Циганок С. Дослідження кризових ситуацій та шляхів їх подолання в сім'ях інвалідів з психічним захворюваннями // Соціальна педагогіка і соціальна робота. – 1999. – №3-4. – С.100-125.
2. Збірник нормативно-консультативного спрямування з медико-психологічних та юридичних питань для молодих людей з вадами здоров'я / Рівенський обласний центр "Соціальна служба для молоді". – 1998. – №4.
3. Коколова Н. Розв'язання проблеми інвалідності — одне з найважливіших питань соціального захисту // Соціальний захист. – 1999. – №5. – С.22-24.
4. Комплексная реабилитация детей с детским церебральным параличом: Методические рекомендации. — М., 1998.
5. Літопис Руський за Іпатським списком. – К.: Дніпро, 1980.
6. Мастюкова Е.М., Московкина А.Г. Они ждут нашей помощи // Педагогика, 1991.

7. Оздоровлення дітей та молоді з різним рівнем здоров'я. Методичні рекомендації в II частинах / Упорядники Шатохіна О.К., Топеха Н.Л., – К.: УДЦССМ, 1998.
8. Особенности психофизического развития учащихся специальных школ для детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата / Под. ред. Т.А. Власовой. — М.,1985.
9. Педагогіка: Навч. пос. / В.М. Галузяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. – 2-е вид., випр. і доп. – Вінниця: «Книга-Вега», 2003. – 416 с.
10. Український державний центр ССМ. Донецький обласний центр ССМ. Матеріали міжнародної практичної конференції: "Соціальна реабілітація та адаптація дітей та молоді з особливими потребами". 2-4 червня 1999 року / Донецьк, 1999. – 50с.
11. Феоктистова В.А. Цели, содержание и пути социально-трудовой реабилитации слепых. / Сб. по реабилитации слепых (под ред. А.Г. Литвака) / - М.: ВОС., 1982.
12. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы. – М.: Владос, 2000.
13. Хрусталева С.А., Гильд С.А., Боброва Л.И. Методика и практика социально-психологической реабилитации незрячих. - М.: ВОС., 1986.

#### 15. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [zakon.rada.gov.ua/go/875-12](http://zakon.rada.gov.ua/go/875-12)
2. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [zakon.rada.gov.ua/go/2961-15](http://zakon.rada.gov.ua/go/2961-15)
3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання» . - [Електронний ресурс] – Режим доступу: [zakon.rada.gov.ua/go/z1197-07](http://zakon.rada.gov.ua/go/z1197-07)
4. Офіційний сайт Мінпраці України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/category](http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/category).
5. Пирог Л.А. Сучасний стан проблем осіб з особливими потребами. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.rusnauka.com/1\\_NIO.../3\\_98599.doc.htm](http://www.rusnauka.com/1_NIO.../3_98599.doc.htm)
6. Реалізація державної соціальної політики щодо інвалідів. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.mlsp.gov.ua/labour/.../article;...id...](http://www.mlsp.gov.ua/labour/.../article;...id...)

### **СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Система соціально-педагогічної роботи в освітніх установах. Типологія закладів системи освіти. Система дошкільної освіти: ясла, ясла-садки, дитячі садки, ясла-садки компенсуючого типу, будинки дитини, дитячі будинки

інтернатного типу, ясла-садки сімейного типу, ясла-садки комбінованого типу, центри розвитку дитини тощо. Типи загальноосвітнього навчального закладу I, II, III ступенів: середня загальноосвітня школа, вечірня (змінна) школа, спеціалізована школа (школаінтернат), гімназія, ліцей, колегіум, загальноосвітня санаторна школа (школаінтернат), школа соціальної реабілітації тощо. Навчальні заклади додаткової освіти дітей: палаци, будинки, центри дитячої, юнацької творчості; школи мистецтв, естетичного виховання; клуби; студії; дитячі оздоровчо-освітні табори тощо.

Характеристика психологічної служби системи освіти України. Мета, завдання, функції та принципи діяльності психологічної служби. Структурні підрозділи психологічної служби системи освіти. Нормативно-правова база діяльності соціального педагога (Закон України «Про освіту»; Закон України «Про охорону дитинства»; Конституція України; Конвенція ООН про права дитини; Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України; Указ президента «Діти України» № 42/2001 від 24.01.2001 р.; Національна доктрина розвитку освіти України тощо).

Посадові обов'язки соціального педагога в закладах освіти. Функції соціально-педагогічної роботи фахівця закладу освіти. Кваліфікаційні вимоги до соціального педагога. Взаємодія соціального педагога в закладі освіти з директором, заступником директора з виховної роботи, практичним психологом, вчителями, класними керівниками, педагогом-організатором, логопедом (дефектологом), лікарем (медсестрою). Взаємодія соціального педагога з фахівцями, які вирішують проблеми дітей та учнівської молоді (заступник голови адміністрації з соціальних питань, співробітники відділів освіти, співробітники відділу соціального захисту, інспектори у справах дітей, спеціалісти позашкільних закладів, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо). Документація соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу: план роботи на рік, план роботи на місяць, соціальна картка учня, журнал соціально-педагогічної діагностики та спостережень, журнал індивідуальних і групових консультацій, журнал корекційно-розвивальної роботи, журнал щоденного обліку роботи, статистичні звіти, соціальний паспорт класу (школи). Проведення соціальної паспортизації класів школи. Складання відомостей про батьків. Розробка соціально-педагогічного інструментарію. Опрацювання діагностичних досліджень, опитувань, оформлення висновків щодо проведеної діагностичної роботи. Підбір соціально-педагогічних і психологічних методик для використання в роботі. Підготовка та проведення організаційних форм соціально-педагогічної роботи (бесіди,

тематичні дні, конкурси, фестивалі тощо). Складання індивідуальних планів роботи з окремими учнями, які потребують допомоги. Оформлення актів житлових умов учнів «групи ризику». Графік роботи соціального педагога. Вимоги до оформлення і ведення облікової документації. Особливості діяльності соціального педагога у загальноосвітньому навчальному закладі. Середня загальноосвітня школа як соціально-педагогічна система. Основні напрями роботи соціального педагога в закладах освіти. Загальноосвітня школа: завдання та принципи функціонування. Роль та місце психологічної служби у загальноосвітній школі. Функції соціального педагога у школі. Основні групи та категорії дітей, які потребують допомоги соціального педагога. Проблеми, які вирішуються соціальним педагогом у школі. Зміст, форми та методи професійної діяльності роботи соціального педагога в освітніх закладах. Особливості змісту та форм роботи соціального педагога в закладах освіти різного типу. Діагностична й прогностична робота соціального педагога. Діагностика особистості учня та його соціальних зв'язків у закладі. Особливості процесу соціально-педагогічної діагностики. Індивідуальна та групова соціальнопедагогічна діагностика. Соціально-педагогічні дослідження серед дітей дошкільного віку, учнів початкових класів, середніх класів, старших класів, педагогічних працівників, батьків (опікунів). Консультативна діяльність соціального педагога. Принципи консультування. Види соціально-педагогічного консультування за різними класифікаційними ознаками. Соціально-інформаційний, соціально-правовий, психолого-педагогічний, соціально-профілактичний, соціально-реабілітаційний напрями консультативної діяльності соціального педагога. Основні завдання консультування. Індивідуальні консультації щодо роботи зокремими категоріями учнів. Корекційна робота соціального педагога. Корекційно-відновлювальна, розвивальна робота. Принципи психолого-педагогічної корекційної роботи. Вимоги до корекційно-розвивальних програм. Ігрова корекція поведінки дітей з дітьми соціально вразливих і соціально незахищених категорій. Індивідуальна та групова корекційна робота з дітьми дошкільного віку, учнями початкових класів, середніх класів, старших класів. Профілактична робота соціального педагога. Запобігання виникненню конфліктів, захворювань, залежностей серед учнів в освітньому закладі. Види соціально-педагогічної профілактики. Форми та методи профілактичної роботи. Підготовка профілактичних бесід, профілактичних заходів для учнів початкових класів, середніх класів, старших класів. Проведення організаційних форм соціально-педагогічної роботи (бесіди, акції, фестивалі, міні-спектаклі, вистави, конкурси, турніри,

вікторини, відео лекторії, аукціони тощо) для учнів, педагогічних працівників, батьків (опікунів). Відвідування удома учнів, батьків за місцем роботи, опікунських сімей.

Зміст та форми просвітницької діяльності соціального педагога (години спілкування, виховні години, батьківські збори, лекторії, лекційноінформаційні семінари, конференції, практикуми, круглі столи, педагогічні наради тощо). Організація змістовного дозвілля. Залучення дітей до діяльності дитячих та молодіжних організацій; волонтерської роботи в різних соціальних службах; спортивних секціях, гуртках тощо.

Забезпечення зв'язків з громадськістю (благодійні фонди, товариства, міжнародні організації, центри, громадські об'єднання тощо). Зміст соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю. Форми та методи роботи з різними типами сімей (консультації, бесіди, тестування, батьківські лекторії, групи взаємодопомоги, сімейні свята, родинні конкурси, екскурсії тощо).

Робота соціального педагога з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Інклюзивна освіта. Функції професійної діяльності соціального педагога в інтегрованому освітньому закладі. Види роботи соціального педагога в загальноосвітньому навчальному закладі щодо інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку. Соціальнопедагогічний супровід та соціально-педагогічна підтримка дітей з особливостями психофізичного розвитку в закладі. Планування роботи щодо інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку у середовище загальноосвітнього навчального закладу. Форми та методи роботи з дітьми, які мають порушення розвитку. Взаємодія соціального педагога з батьками дітей, які мають особливості психофізичного розвитку. Проведення індивідуальних бесід з батьками новоприбулих учнів. Посередництво між учнями, батьками та педагогічними працівниками. Партнерство з установами та організаціями, які опікуються дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Сирітство як соціальна проблема. Особливості соціалізації дітей-сиріт, які виховуються в інтернатних установах. Форми опіки над дітьми-сиротами. Опіка та піклування. Усиновлення. Виховання у прийомних сім'ях та у дитячих будинках сімейного типу. Організація роботи соціального педагога з даною категорією дітей.

### **3. Рекомендована література.**

#### **Базова література**

1. Абетка соціального педагога / укладач В.В. Волканова. – Х.: Вид. група «Основа», – (Серія «Соціальному педагогу»). – 2011. – 235 с.
2. Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної

- служби: методичні рекомендації / за наук. ред. В.Г. Панка – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 100 с.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб / О.В. Безпалько – К.: ЦНЛ, 2003. - і 34 с.
  4. Бондар А.Д. Навчально-виховна робота в школах-інтернатах і групах продовженого дня / А.Д. Бондар. Б.С. Кобзар. – К. : Вища школа, 1985. – 303 с.
  5. Вайнола Р. Х. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : монографія / Ренате Хейкіївна Вайнола ; за ред. С. О. Сисоєвої ; М-во освіти і науки України ; Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова. – Запоріжжя : ХНРБЦ, 2008. – 460 с.
  6. Виявлення, попередження і розгляд випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми. Методичні матеріали для працівників освіти. Авт.- упор.: Буров С, Дубініна І., Онишко Ю., Смилова Л., Ясиновська М. – К.: Видавничий дім «КАЛИТА», 2007. – 36 с.
  7. Впровадження програми надання соціальних послуг сім'ям з дітьми раннього та дошкільного віку, які опинилися у складних життєвих обставинах: метод. рекомен. / Холт Інтернешенл. – К. : Р.К. Майстерпринт, 2008. – 196 с.
  8. Докторович М.О. Система виховної роботи в дитячих будинках та інтернатних установах : навч. посіб. / Докторович М. О. – К. : Ленвіт, 2012. – 175 с.
  9. Заверико Н. В. Особливості соціалізації підлітків і молоді в умовах сучасності / Н. В. Заверико // Соціальна педагогіка: теорія і практика. – 2005. – №1. – С. 30-35.
  10. Зайченко М.В. Інструментарій соціального педагога / М. Зайченко. – К. : Шк. Світ, 2011. – 128 с.
  11. Збірник нормативно-правових актів з питань діяльності спеціалізованих закладів і формувань у сфері соціальної підтримки сім'ї, дітей та молоді / упоряд. Л. Є. Леонтєва, О. В. Вакуленко – К.: Держ. ін-т розвитку сім'ї та молоді, 2007. – 280 с.  
– 190 с.
  12. Зимовець Н.В. Методика освіти «рівний – рівному» : Навч. метод. посіб. / Н.В. Зимовець, Н.О. Лещук. – К. : Навчальна книга, 2002.-127 с.
  13. Інформаційно-методичні матеріали та аналіз нормативно-правової бази з питань попередження насильства над дітьми в сім'ї та поза нею / Авт.: Брижик В.О., Журавель Т.В., Кочемировська О.О., Нікітіна О.М.,



- Христова Г. О. / За заг. ред. Журавель Т. В., Христової Г.О. – К. : ТОВККІ.СЛ 2010. – 38 с.
14. Литвиненко С. А. Основи соціально-педагогічної діяльності : навч. посібн. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Литвиненко С.А. – Одеса : ПНЦАШ, 2007. – 187 с.
15. Методи роботи соціального педагога: матеріали творчої групи соціальних педагогів / Г.Бондаренко та ін. - К.: Редакція загальнопед. газет, (Бібліотека «Шкільного світу»), 2012. – 96 с.
16. Мойсеєнко К. Професійна діяльність соціального педагога: метод. посібник. / К. Мойсеєнко. – К.: Пік. Світ, 2009. – 120с.
17. Настільна книга соціального педагога (нормативно-правове забезпечення діяльності) / упоряд. Ю.А.Луценко, В.Г.Панок – К. : Білоцерківдрук, 2011 – 308с.
18. Педагогічно-правова профілактика правопорушень серед учнівської молоді: Науково-метод. зб. статей / За заг. ред В.П. Пастуха. – К. : ІЗМН, 1997. – 248 с.
19. Петрович В. С. Соціальний педагог: посадова інструкція / В.С. Петрович // Педагогічний пошук. – 2001. – № 2. – С. 74-76.
20. Письмак Л.Л. Організація роботи соціального педагога / Л. Письмак, // упоряд. В.О. Снігульська. – К.: Редакція загально педагогічних газет (Бібліотека «Шкільного світу»), 2014. – 128с.
21. Поліщук Ю. Соціально-педагогічна діяльність сучасних громадських молодіжних об'єднань в Україні / Ю. Поліщук; за ред. Н. Г. Никало. – Тернопіль: ТНПУ, 2005. – 432 с.
22. Психолого-педагогічна робота у загальноосвітніх навчальних закладах з профілактики насильства над дітьми: метод. посіб. / Автори-упоряд.: Вовчок Т.В., Степура Н.П., Даниленко І.С. та ін.; За заг. ред. Т.П. Цюман. – К.: ВПЦ «Експрес» – 2009. – 328 с.
23. Робота соціального педагога з різними типами сімей : матеріали творчої групи соціальних педагогів / упоряд. Ю.Бойко та ін.. – К. : Ред. загальнопед. газет (Бібліотека шкільного світу), 2013. – 12 с.
24. Рудюк Т. Документація соціального педагога / Т. Рудюк // Соціальний педагог. – 2007. – № 1. – С. 14-16.
25. Щорс В.В. Універсальний довідник соціального педагога / В. Щорс, А. Полударова. – Київ : Ред. загальнопедагогічних газет, 2014. – 124 с.

#### **Допоміжна література**

1. Вавіна Л. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі початкова ланка / Вавіна Л., Засенко В., Колупаєва А. – [б. м.] ; [б. в.], 2004. – 152 с.

2. Виховна робота зі студентською молоддю : навч. посіб. / ред. Т.Ю. Осипова. – Одеса : Фенікс, – 2006. – 286 с.
3. Колесникова О. В. Щодо проблем організації соціально-педагогічної роботи в загальноосвітній школі / О.В. Колесникова // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. – № 3. – С. 58-68.
4. Колодійчук Т.П. Я серед людей. Соціально-комунікативні тренінги / Т. Колодійчук, І. Дрина. – К. : Ред. загальноп. газет, 2014. – 121с.
5. Культура життєвого самовизначення: інтегративний курс для учнів загальноосв. навч. закладів : метод. посіб. : в 3 ч. / [О.В. Безпалько, М.І. Босенко, Р.Х. Вайнола та ін.] ; наук. кер. та ред. І.Д. Зверєвої. – К. : Златограф, 2003. – Ч. 1, Початкова школа. – 288 с.
6. Луценко Ю. А. Діти-правопорушники: що робити? / Юрій Луценко – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
7. Матвієнко О. Виховання толерантності починається з учителя / О. Матвієнко // Рідна школа. – 2005. – № 6. – С. 29-32.
8. Мерзлякова О.Л. Як не потрапити на гачок маніпулятора: програма занять для молоді (метод. посіб.) / Олена Мерзлякова. – К. : Шк.світ, 2010 . – 119 с.
9. Методика освіти «рівний-рівному» / Лещук Н., Зимівець Н., Авельцева Т. та ін. – К. : Міленіум, 2002. – 132 с.
10. Некраш Л.М. Вибір професії: як діяти, щоб не помилитися / Л. Некраш, М. Стрільник. – К. : Шкільний світ, 2011. – 126 с.
11. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Т.Ф. Алексеєнко, Т.П. Басюк, О.В. Безпалько та ін.] ; за ред. І.Д. Зверєвої. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
12. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підручник [для студ. вищ. навч. закладів] / Т.Ф. Алексеєнко, Т.П. Басюк, О.В. Безпалько та ін. // За ред. І. Д. Зверєвої. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
13. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями / за ред. А.Й. Капської. – К. : ДЦССМ, 2003. –146 с.
14. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю : навч. посіб. / Ірина Миколаївна Трубавіна. – К. : ДЦССМ, 2002. – 132 с.
15. Трубавіна І. Д. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками : [наук.-метод. матеріали для працівників соц. служб, учителів, соц. пед., студ. педагог, вузів] / Трубавіна І. Д. – К. ; УДЦССМ, 2000. – 88 с.
- .Шульга В. В. Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі : метод. реком. / Шульга В. В. – К. : Ніка-Центр, 2004. – 124 с.

### **Інтернет-ресурси**

1. [www.ebooktime.net.book/](http://www.ebooktime.net.book/)
2. [www.psyh.kiev.ua/](http://www.psyh.kiev.ua/)
3. [www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
4. [zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

## КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Усні відповіді студентів на питання екзаменаційного білету повинні чітко засвідчити їхнє знання та розуміння важливих завдань, що стосуються поліпшення якості соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення. Відповідь студентів на комплексному кваліфікаційному екзамені з фахових дисциплін виявляє рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, розуміння ним завдань удосконалення системи соціальної та соціально-педагогічної роботи в Україні, наявність високого професійно-педагогічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань з професійними вміннями і навичками, загальну культуру, виразність та культуру володіння державною мовою.

Основними критеріями оцінювання відповіді студента на екзамені є такі:

- повнота висвітлення змісту питання;
- логіка побудови відповіді;
- зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю соціального педагога;
- знання науково-методичної літератури з актуальних проблем соціальної педагогіки;
- культура усного мовлення, володіння державною мовою.

Екзамен проводиться за білетами, складеними у відповідності до програми атестації здобувачів вищої освіти.

Відповідь студентів на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється у 25 балів, загальна максимальна кількість балів на всі питання білету – 100.

### Критерії оцінювання відповіді

на питання теоретичного та аналітико-проектувального характеру

Оцінка «відмінно» – 20-25 балів – виставляється, якщо студент точно і повно відповів на запитання білета, чітко й логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціально-педагогічній роботі з різними категоріями населення.

Оцінка «добре» – 14-19 балів – ставиться у випадку, коли при відповіді студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина білета (до 15% ) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор. Студент наводить приклади з власної практики, частково

демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціально-педагогічній роботі з різними категоріями населення.

Оцінка «задовільно» – 8-13 балів – виставляється за наявність у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість відповіді, коли 30-50% змісту білету залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. Студент відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питаннями білету та його практичним виконанням. На додаткові запитання екзаменатора відповідає теж в межах 45-50%.

Оцінка «незадовільно» – 0-7 балів – виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал у межах програм навчальних дисциплін (менше 50%), не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та навідні запитання екзаменатора студент часто не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з фахових дисциплін.

#### Критерії оцінювання

##### розв'язування тестових завдань

4-е питання білету містить 25 позицій тестових завдань. За кожен правильну відповідь студент отримує 1 бал, неправильна відповідь – 0 балів. Максимально можлива кількість балів у сумі становить 25 балів.

#### Критерії оцінювання

##### розв'язування соціально-педагогічних ситуацій

Оцінка «відмінно» – 20-25 балів – виставляється, якщо студент обґрунтовано, послідовно й логічно аналізує ситуацію з використанням наукової термінології та на основі досвіду, набутого у ході соціально-педагогічної практики, демонструє власне бачення ситуації; виявляє вміння будувати чіткий алгоритм дій, спрямованих на професійне і компетентне вирішення даної проблеми. .

Оцінка «добре» – 14-19 балів – ставиться у випадку, коли студент послідовно й логічно аналізує ситуацію за стандартною схемою, володіє науковою термінологією, при розв'язанні практичного завдання допущені лише незначні помилки, які усуваються самим студентом після зауваження екзаменатора.

Оцінка «задовільно» – 13-8 балів – виставляється, коли у ході розв'язання соціально-педагогічної задачі допущені помилки і порушена логіка аналізу та

етапи здійснення соціально-педагогічної технології, необхідної для розв'язання конкретної проблеми, що вплинуло на результат і правильність висновків. Але при цьому наявне часткове володіння теоретичним матеріалом з питань, наведених у ситуації.

Оцінка «незадовільно» – 0-7 балів – вказує на те, що студент не оволодів базовим теоретичним матеріалом та практичними навичками професійної діяльності.

Загальна оцінка за екзамен

Загальна оцінка по білету підраховується як сумарна кількість оцінок, отриманих з кожного питання білета. Оцінка «відмінно» може бути поставлена лише в тому випадку, якщо жодне із питань екзаменаційного білета не оцінено нижче оцінки «добре».

Загальна оцінка як результат складання екзамену визначається за шкалою ECTS і переводиться у національну шкалу оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

### **Шкала та критерії оцінювання відповіді студентів за екзамен**

<b>Рівні навчал. досягн. (ECTS)</b>	<b>Бали</b>	<b>Оцінка за нац.школою</b>	<b>Критерії</b>
A	90-100	відмінно	студент глибоко і всебічно знає зміст питань курсів, наукові першоджерела; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем вищого навчального закладу, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.
B	80-89	добре	студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.
C	70-79	добре	студент твердо знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психолого-педагогічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу

D	60-69	задовільно	студент в основному знає зміст питання, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати соціальні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики
E	50-59	задовільно	студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою екзаменатора здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач
FX	35-49	незадовільно	студент не розкрив питання; не володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій

